

DE IURIS PERITORUM MERITIS 10.

65

STUDIA IN HONOREM
ISTVÁN STIPTA

Szerkesztették:

Balogh Judit - Koncz Ibolya Katalin - Szabó István - Tóth J. Zoltán

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Budapest, 2017

Szerzők:

Balogh Elemér – Balogh Judit – Béli Gábor – Birher Nándor
Blazovich László – Bónis Péter – Domokos Andrea – Frey Dóra
Gazdag Ferenc – Homicskó Árpád Olivér – Homoki-Nagy Mária
Horváth Attila – Kengyel Miklós – Koncz Ibolya Katalin
Köbel Szilvia – Lehotay Veronika – Lévay Miklós – Máthé Gábor
Mezey Barna – Miskolczi Bodnár Péter – Nagy Péter – P. Szabó Béla
Petrasovszky Anna – Révész T. Mihály – Rixer Ádám
Rokolya Gábor – Ruzsoly József – Szabadfalvi József – Szabó Imre
Szabó István – Szabó Miklós – Szuchy Róbert – Takács Tibor
Tóth J. Zoltán – Varga Norbert

Szerkesztették:

Balogh Judit - Koncz Ibolya Katalin - Szabó István - Tóth J. Zoltán

A szöveget gondozták:

Nagy Péter - Ouk Varinic - Farkas Ágnes - Bek Gergő Krisztián

© Szerzők, 2017

ISSN 1789-0896

ISBN 978-963-9808-74-4

Kiadja: A Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kara
Felelős kiadó: Törő Csaba, dékán

hogy általánosan nagyobb körültekintést és szakértelmet igényel egy-egy kartell ügy felderítése. A miniszterium minden esetben a közérdek védelme érdekében kellett, hogy eljárjon. Ezért kívánták felállítani ezt az országos bizottságot, aminek elsődleges feladata volt a szakvélemények adása.⁴

Példaként szeretném megemlíteni Kunz Ödön szakvéleményét a Vágó Rezső rt. és a Magyar Keményfaipari rt. budapesti cégek ügyében. Az 1937. május 5-én tartott kartellbizottsági ülésről készült jegyzőkönyv mellékleteként olvasható ez szakvélemény. Az ügy tárgya egyébként az volt, hogy a kartell törvény hatálya alá tartozik-e a két fél között létrejött megállapodás, tekintettel arra, hogy a felek a törvényben előírt bemutatási kötelezettségüket elmulasztották. A vitát a felek között az okozta, hogy a szóban forgó szerződés és kiegészítése a kartell törvény 1. §-ának hatálya alá tartozik-e vagy sem, mert a felek elmulasztották a 16. §-ban előírt bemutatást, így az érvénytelennek minősült. Ilyen szerződésre hivatkozva nem lehet jogokat érvényesíteni sem választott, sem pedig rendes bíróságok előtt. A felperes kérte a jogi szakvéleményt, hogy czekek a „megállapodásokat lehet-e az 1931:XX. t.-c. rendelkezései alapján kartell vagy más hasonló célú jogviszonyt létesítő megállapodásnak tekinteni?”⁵ A szerződések vitatott pontjai azt a célt szolgálták, hogy megtiltották, hogy az eladó versenyt okozzon a vevőnek, és kötelezte az eladót arra, hogy a vevő által meg nem vett tűzfamennyiséget idegen személynek se adhassa el olcsóbban, mint a vevőnek. Véleménye szerint kartell törvény hatálya csak „olyan megállapodásokra és határozatokra terjed ki, melyeket kartellnek lehet minősíteni a kartell közgazdasági és köztapasztalati értelemben, vagy melyeknél a kartell cél határozottan megfigyelhető. [...] Ezt az elvi álláspontot vallva, a leghatározottabban kijelentem, hogy a nekem bemutatott szerződés és pótmegállapodás egyik kikötése sem esik a kartell törvény hatálya alá.”⁶

⁴ Donkócs Károly: A kartellek helyzete és működése Magyarországon. Hellas-nyomda rt. Budapest, 1934.131-132. STIPTA István: A gazdasági versenyt szabályozó megállapodásokról szóló 1931. évi XX. tc. hazai előzményei. Versenytükr, különszám, XII. évf. 2016. 53-63.

⁵ MNL. K-184. 1937. tételszám: 41. alapszám: 86293. iktatókönyvi szám: 86293.

⁶ MNL. K-184. 1937. tételszám: 41. alapszám: 86293. iktatókönyvi szám: 86293

VARGA NORBERT

ADALÉKOK A KARTELBIZOTTSÁG MŰKÖDÉSÉHEZ A 20. SZÁZADBAN

A kartellek kapcsolatos úgynevezett közérdekű per eseteit és szabályait az 1931. évi XX. tc. vezette be. A szakirodalomban a kartelljog különös részeként definiált eljárásjog alapvetően a közjó és a közgazdaság érdekében szabályozta az eljárás jogot.¹ A kartell-felügyeleti szervek eljárása tartozott e jogterülethez, amelynek gyakorlásában az állam végrehajtó szervei közül a kormány, az illetékes miniszteriumok, a Jogügyigazgatóság a Kartellbizottság és az Árelemző Bizottság, míg az igazságszolgáltatási szervek közül a rendes bíróságok, a választott bíróságok és a Kartellbírósg vett részt.² Kérdésként merült fel, hogy miért kellett létrehozni a Kartellbizottságot?³ Mielőtt azonban rátérnék a kérdés megválaszolására, szeretném e pár sorral kifejezni tiszteletemet és köszönetemet Stipta István egyetemi tanárnak, mesteremnek a folyamatos szakmai támogatásért, és 65. születésnapja alkalmából szívből jövő őszinte jókívánságaimat.

A kartell törvény indoklása arra hivatkozott, hogy a kartellek működése a társadalom széles körét érinti, különösen az iparban dolgozókat. A kartellek ellen irányuló eljárás a kartelltagokat és a velük összekötöttségben álló személyeket egyaránt vonatkozhatott, amelynek következtében az eljárás kihatással volt vizsgált gazdasági ágazat egészére. Ezért gondolta úgy a törvényalkotó,

¹ A kutatás a Gazdasági Versenyhivatal támogatásával valósult meg. HARASZTOSI KIRÁLY Ferenc: A kartell. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1936. 510.

² Uo. 510. SZABÓ István: A kartellfelügyelet szervezete és hatásköre az 1931. XX. törvénycikk nyomán. Versenytükr, különszám, XII. évf. 2016.64-83.

³ A földművelésügyi miniszter állásfoglalását (57749/29 sz. VIII-3.). Kartellbizottsági anyagok a Magyar Nemzeti Levéltárban a Földművelésügyi Miniszterium (továbbiakban: FM) anyagai között találhatóak a következő jelzet alatt: Magyar Nemzeti Levéltár (továbbiakban: MNL) K-184. 1933. tételszám: 41. alapszám: 30061. iktatókönyvi szám: 35309.

A Kartelbizottság létrehozását ajánlották az Interparlamentáris Unió 1930-ban tartott konferenciáján is, ahol kijelentették, hogy minden állam alkosson egy kormánytól független Kartelbizottságot, amelyben a fogyasztók és a munkaadók is képviselve lennének, hogy vizsgálatokat végezzen, és azok eredményeit hozza nyilvánosságra.

Hasonló feladatkörrel felruházott testületeket az európai kartelljogokban is találhatunk, így például Bulgáriában az 1931. december 16-án elfogadott törvényben a kartelek és a monopóliarak ellenőrzéséről és Csehszlovákiában az 1933. július 12-én elfogadott 141. sz. törvényben a kartelekről és a magánmonopóliumokról. Svédország egy külön hatóságot állítottak fel az 1925. július 16-án a monopolisztikus vállalatok és egyesülések vizsgálata tárgyában elfogadott törvényben. Ezzel szemben Spanyolországban egy erre célra létrehozott bizottság látta el ezt a feladatot az 1926. december 3-án elfogadott rendelet alapján (a nemzeti termelés szabályozására, bizottság alakítása tárgyában), hasonlóképp Dániában is, amelyről az 1931. április 28-án elfogadott törvény rendelkezett az ármegállapodásokról. Külön tanácsként szervezték meg a felügyeleti intézményt Norvégiában (ellenőrző tanács és ellenőrző iroda) az 1926. március 12-én elfogadott törvény alapján (a versenykorlátozások ellenőrzéséről és az árvisszaélésről), Belgiumban az 1935. január 13-án elfogadott 62. sz. királyi rendelet alapján (a termelés és a forgalom gazdasági szabályozásának intézményéről), Hollandiában (gazdasági tanács állandó bizottsága) az 1935. május 24-én elfogadott törvényben (a vállalkozói szerződések kötelező, illetve nem kötelező nyilvánításáról) és Romániában az 1937. május 8-án elfogadott kartellrendeletben.⁷

A Kartelbizottság elnökét és helyettesét a kormány javaslata alapján az államfő nevezte ki három évre. A tagok közül hét tag személyére nézve a kereskedelmi miniszter tett javaslatot a gyáripár, a kisipar, a kereskedelem és a mezőgazdaság képviselői közül. A Bizottság további két tagját a belügyminiszter javasolta. A tagokat szintén három évre nevezték ki, akiket újra lehetett választani. Az azonban már igen aggályos jogi szabályozást jelentett, hogy a tagokat, de akár az elnököt is, a hivatali idejének lejártá előtt bármikor fel lehetett menteni megbízatása alól.

⁷ Dobrovics Károly – Kőrösi Endre: Kartell, árelemzés, külföldi törvények. Monopol Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1938, 57-201. Lásd még: Szilágyi Pál – Tóth András: A kartellszabályozás történeti fejlődése. 4-13.

Miért is fontos ezt röviden megvizsgálni? Ez a szabályozás erőteljesen veszélyeztette a Bizottság működésének függetlenségét, és így a szabad véleménynyilvánítást. Ez nem jelentett mást mint a kormány politikai, különösen gazdaságpolitikai érdekének az érvényesítési lehetőségét. Ez a rendszer függő viszonyt eredményezett a kormány és a Bizottság között, a másik oldalról személve a dolgot, elmondható, hogy megkönnyíthette a kormány új gazdaságpolitikájának érvényesítését. Helytálló Dobrovics Károly véleménye a kartelbizottság feladatáról. „A Kartelbizottság [...] nem itélkező bírói fórum, hanem tanácsadó intézmény, mert is annak a mindenkori gazdaságpolitikai irányításhoz kell simulnia.”⁸

Báró Perényi Zsigmond (Kartelbizottság elnöke) levelében a következőket közölte a kereskedelmi miniszterrel a Gömbös kormány hivatalba lépését követően: „Nagyméltóságú Miniszter Úr! Alulírottak, mint a Kartelbizottság tagjai, tekintettel a kormányváltásra, módot kívánunk nyújtani az új kormánynak a Kartelbizottság saját intenciói szerinti összeállítására. Ezért bizottsági tagságunkról tisztelettel lemondunk és tisztségünket rendelkezésre bocsájtuk.”⁹

A Kartelbizottság működését alapvetően a kartelltörvény és az 5382/1931. számú M. E. rendelet szabályozta.¹⁰ A kartelltörvény alkalmazása körében felmerülő kérdések kapcsán a kereskedelmi miniszter vagy más hatóság megkeresésére, de akár saját kezdeményezése alapján is véleményt nyilváníthatott. Ezt utóbbi lehetőséget a rendelet mondta ki, kiterjesztően értelmezve a kartelltörvény rendelkezését (5. §), aminek az volt az igazi jelentősége, hogy így a Bizottság hangsúlyosabb szerepet kapott a kartellejárásban, annak ellenére, hogy intézkedési joga nem volt. A véleményében kifejtett állásponjtjának gyakorlati érvényesülését az jelentette, hogy a Bizottság tagjai között a kormány jelentős mértékben képviseltette magát.¹¹

A Bizottság elnöke az egyes ügyekhez előadót jelölt ki a Bizottság tagjainak köréből. A Bizottság üléseit az elnök, vagy esetén helyettese hívta

⁸ DOBROVICS, 1934. 133.

⁹ Kartell Szemle I. évf. 5. sz.

¹⁰ A m. kir. miniszteriumnak 5382/1931. M. E. számú rendelete a Kartelbizottság szervezete és működése tárgyában.

¹¹ DOBROVICS, 1934. 135.

össze. Ez utóbbi személy akadályoztatása esetén a kereskedelmi miniszter jelölte ki azt a személyt, aki ideiglenesen ellátta az elnöki feladatokat.¹² A kereskedelmi miniszter kívánságára össze kellett hívni az Kartelbizottság ülést a meghatározott időpontban, és a Bizottság elé utalt ügyet tárgyalásra kellett tűzni. Az ülés napirendi pontjait az elnök alapította meg.¹³

Az ülések összehívásáról a napirendi pontok közlésével a Bizottság tagjait, az érintett minisztereket és a királyi jogüggyigazgatót legkésőbb az ülést megelőző napon értesíteni kellett.

Az Bizottság ülésének megnyitását követően az ügyeket az előadó referálta és ismertette véleményét. Ezt követően a Bizottság tagjai, az érintett miniszterek és a királyi jogüggyigazgató is kifejtette álláspontját. A tárgyalás befejezését követően a Bizottság határozatot hozott. Szavazati joggal csak a Bizottság tagjai bírtak, a miniszteri és a jogüggyigazgatósi küldötteknek csak tanácskozási és véleménynyilvánítási joguk volt. Szavazategyenlőség esetén azt a véleményt kellett elfogadni és a határozat tartalmává tenni, amelyet az elnök is támogatott. Az érvényes szavazat elfogadásához legalább öt tagnak jelen kellett lenni az ülésen.¹⁴ Ezt követően a Bizottság határozatát az elnök megküldte a kereskedelemi miniszternek és a véleményt kérő hatóságoknak.

Az üléseket a nyilvánosság kizárásával tartották meg a gazdasági érdekre tekintettel. A napirendről és a tárgyalás menetéről kívülről személyek részére nem lehetett semmilyen információt kiszivárogtatni. A Kartelbizottság tagjaira a hivatalnokokra vonatkozó titoktartási kötelezettség szabályai érvényesültek, ami azt jelentette, hogy titoksértés esetén velük szemben a Btk. 479. §-ának rendelkezéseit lehetett alkalmazni.¹⁵

¹² STIPTA István: Az első magyar karteltörvény (1931. évi XX. tc.) dogmatikai jellemzői. In: HOMOKI-NAGY Mária (szerk.): FORVM, V. évf. 1. sz. 121., SZABÓ, 2016. 70-72.

¹³ SZABÓ, 2016. 72-74.

¹⁴ DOBROVIC, 1934. 131.

¹⁵ DOBROVIC, 1934. 131. 1878.V. tc. 479. § Egy évig terjedhető államfogházzal bünterendő azon közhivatalnok; a ki hivatali állásában tudomására jött hivatalos tárgyalást, meghagyást, tudósítást, vagy pedig hivatalos minőségében kezéhez jött iratot, tudva, hogy tartalmuk hivatali titkot képez, akár az állam, akár magánosok ártalmára, másokkal közöl, vagy közléstesz.

A Bizottság üléséről jegyzőkönyvet kellett készíteni, ami tartalmazza a tárgyalás anyagának és menetének rövid ismertetését, valamint az elfogadott határozatokat. A jegyzőkönyveket a minisztérium erre kijelölt tisztviselője vezette, amelyeket az elnök, a jegyző és a jelenlévők közül a hitelesítésre kijelölt két személy írt alá.

A Kartelbizottság 1933. február 24-én tartott ülésének tárgysorozatában a következő ügyek szerepeltek: Löwinger Ferenc ásványolaj kereskedő panasza az ásványolaj kartell dumping-je ellen és az ásványolaj kartell elleni vizsgálat; a kecskeméti fakartell elleni panasz; Bakk Gyula és a Győr-vidéki gazdák panasza az ócskavas kartell ellen és a sárvári tejtermék kartell ügye.¹⁶

Az ülésről készült feljegyzés, vagyis a jegyzőkönyv tanulsága szerint a Bizottság az előadói javaslatokat elfogta. Valamennyi esetben a kartell elleni eljárás megindítás volt a vita tárgya pontosabban: az ásványolaj árák kivizsgálása, a kecskeméti fakartell feloszlata, az ócskavas kartell megvizsgálása és a tej kartell feloszlata.¹⁷

A Bizottság elnöke, Ivády Béla a tárgysorozat utolsó pontjaként javaslatot tett a Kartelbizottság munkaprogramjára. Ugyan is a kereskedelmi miniszter 1932-ben küldött írártában (66.210/1932) kifejtette véleményét a Bizottság működésével kapcsolatban. Az ún. „kötött árák” fogalomba hozott iparcikkék ára az általános ársüllyedés közepette is emelkedett, míg a nem kartellezetteké süllyedt, ami azt jelenti, hogy minden eddig bejelentett kartelnél feltételezhető az egészségtelen ár-alakítás.¹⁸ Ezért a miniszter javasolta, hogy a törvényt csak úgy lehet

¹⁶ MNL. K-184. 1932. tételeszám: 41. alapszám: 51140. iktatókönyvi szám: 88298., MNL. K-184. 1932. tételeszám: 41. alapszám: 51140. iktatókönyvi szám: 53726.

¹⁷ A közérdek veszélyeztetése derült ki a nyersbőr bevásárlási, ún. „bőrkartell” ügyében is. MNL. K-184. 1932. tételeszám: 41. alapszám: 51140. iktatókönyvi szám: 53726. Kecskeméti gyümölcs-szindikátus ügyében is megállapította a Bizottság, hogy a szerződés a karteltörvény 6. §-ába ütközik. Ugyan ezt mondta ki az ásványolaj, a benzin és a cukorkereskedői kartell ügyében is. MNL. K-184. 1932. tételeszám: 41. alapszám: 51140. iktatókönyvi szám: 88298., MNL. K-184. 1932. tételeszám: 41. alapszám: 31105. iktatókönyvi szám: 31405.

¹⁸ MNL. K-184. 1932. tételeszám: 41. alapszám: 31960. iktatókönyvi szám:

azt, hogy a földművelésügyi miniszter úr Öexcellenciája egy nap megjeszt egy tejkereskedőt, aki egy kapu aljában olcsóbban adott el tejet, mint szabad lett volna. A kereskedőt ezért becsukatta. Ha a bojkott ilyen mértékben gyakorolják a másik oldalon, joggal mondja a földművelésügyi miniszter úr, hogy az egész gazdasági életet a legnagyobb mértékben brutalizálják.²⁰

Ezzel szemben a bizottság tagjai többségében azt támogatták, hogy a Bizottság adjon ki elvi állásfoglalást. Heller Farkas, a bizottság elnökhelyettese szerint az eseti ügyek kivizsgálása mellett a Bizottságnak elvi kérdésekkel is foglalkoznia kell, „melyek a konkrét esetek elintézésénél [...] zsinór-mértékül szolgáljanak.”²¹ Különösen jelentős ez azért, mert az alkalmazott kényszerítő eszközök más törvényi rendelkezésekbe is ütközhetnek. Ilyen volt az ipartörvény (1922. évi XII. tc.), ami kimondta, hogy az országon belül mindenki szabadon üzhet ipart. Az 1923. évi V. tc. a tisztességtelen verseny tilalmáról szóló törvény indoklása is kimondta, hogy az „erkölcs kategorikus imperatívjának érvényesülnie kell a kereskedelem és ipar területén lezajló küzdelmekben is, ha nem akarjuk az egyéni önzést teljes egészében rászabadítani a forgalomra, ha nem akarjuk kiirtani a kereskedelem terén a tisztességes boldogulásba vetett hitet.”²² A korlát tehát a közérköcs és a közjó védelme kellett, hogy legyen.

Véleményem szerint azonban a probléma megítése komplexebb, mint, hogy az ipartörvényt, a tisztességtelen versenyről és a kartelekről szóló törvények rendelkezéseit vizsgáljuk csak, hanem segítségül kell hívni a bírói gyakorlatot is.

A IV. P. 4936/1927. számú határozatban a Kúria kijelentette, hogy az a versenytilalmi kikötés semmis, amely a jó erkölcsbe ütközik. „Az anyagi jogszabályok értelmében az ipar önálló szabad gyakorlatát különösen az üzletátruházással kapcsolatban és nem megokolatlanul hosszú időkikötések mellett, a felek komoly okból szerződéssel korlátozhatják, annyiban, hogy ez a szerződés az illetőnek megélhetését méltánylatlanul

²⁰ MNL. K-184. 1932. rételtszám: 41. alapszám: 31960, iktatókönyvi szám: 92488.

²¹ MNL. K-184. 1932. rételtszám: 41. alapszám: 31960, iktatókönyvi szám: 92488.

²² MNL. K-184. 1932. rételtszám: 41. alapszám: 31960, iktatókönyvi szám: 92488.

hatékonyan végrehajtani, ha valamennyi jelentősebb kartelt, tekintettel az áralakításra, hivatalból megvizsgálná a Kartelbizottság. „Ezért minden egyes fontosabb kartel termelési költségeit és üzemeredményeit hivatalból kellene tanulmányozni és ha a vizsgálat eredménye alapján indokolatlan magas árakat lehet megállapítani, az ilyen kartel ellen a legerélyesebb eljárást kell megindítani akkor is, ha nincs ellene feljelentés.”¹⁹ Ez a Bizottság ex officio-ból indított eljárásainak körét szélesítette volna ki, hiszen alapvetően az ügyek többségében az érintett fél panasza alapján kezdeményezték a Bizottság véleményének a kikérését.

Még egy ülés anyagát kívánom most ismertetni, ami különösen jelentős a Kartelbizottság működésével kapcsolatban. Az 1933. október 20-án tartott ülésen megtárgyalta a Földművelésügyi minisztérium javaslatát az elszigetelést tartalmazó kartelek ellen foganatosítandó eljárással kapcsolatban. Az ügy kapcsán az elnök felkérte Dobrovics Károlyt a minisztérium titkárát, hogy ismertesse az előzményeket. A Kartelbizottság elé kerültek olyan ügyek (pl. petróleum és a vízüveg ügy), amelyek kapcsán a kartellszerződésekben kikötéseket határoztak meg a nem fizető vevőkkel szemben. Az elszigetelést és a kizárási kikötést tartalmazó szerződések kapcsán fordult a földművelésügyi miniszter a kereskedelemi miniszterhez. A Kartelbizottság tagjainak egy része (pl. Fenyő Miksa) a joggyakorlat kiforratlansága végett azt javasolta, hogy a Bizottság ne fogadjon el semmilyen állásfoglalást, hanem függesszék fel a döntést. A Kartelbizottság esetről esetre vizsgálja meg, hogy mely ügyek tartoznak a karteltörvény 6. §-ának hatálya alá. A német karteltörvény 9. §-át hozták fel példaként. A földművelésügyi miniszter javasolta, hogy a német karteltörvény 9. §-ának megfelelően módosítsák a magyar kartell jogszabályt. A magyar jogszabály alapján a közérdek került előtérbe és az egyes konkrét esetek kapcsán ezt vizsgálja elsődlegesen a Bizottság és csak ezt követően a magánérdek sérelmét.

Fenyő Miksa véleménye szerint a Kartelbizottság megfelelő módon járt el a konkrét ügyek kapcsán, hogy védelmet nyújtson a megtámadott feleknek. A helyzet súlyosságát a következő ironikus példával szemléltette. „Tudom

92488.

¹⁹ MNL. K-184. 1932. rételtszám: 41. alapszám: 31960, iktatókönyvi szám: 92488.

meggátolja, az ezzel ellenkező oly versenytalalmi kikötés azonban, mely valakit foglalkozásának gyakorlásában, akár közérdek, akár a saját gazdasági érdekei szempontjából komoly indok nélkül, súlyosan, méltánytalanul, vagy túlságosan gátol, a jó erkölcsbe ütközik, s mint ilyen semmis.²³

Visszatérve a Kartelbizottság anyagához Heller Farkas kijelentette, hogy támogatja, hogy elvi állásfoglalást adjon ki a Bizottság és mondja ki, hogy a kizárást és bojkottot ne általánosságban zárja ki a kartellszerződésekből, hanem csak akkor, ha azok az érintett személyek létének megsemmisítésére irányulnak. Az elnökhelyettes jogilag igen is helyesen vezette le, hogy a Kartelbizottság nem rendelkezett törvényalkotási joggal, hanem csak véleményét nyilváníthatta ki egy olyan elvi deklarációban, ami az üzleti életet helyes irányban befolyásolhatja.

Serly Antal kincstári főügyészhelyettes is kifejtette véleményét a témával kapcsolatban, hiszen a jogügyszagatoságnak fontos szerepe volt a törvény végrehajtásában. Álláspontja szerint nincs olyan kartellszerződés, ami nem tartalmazott volna kifejezetten vagy burkoltan kizárási, bojkott iránti intézkedést. Véleménye szerint olyan elvi állásfoglalást kell megalkotni, amelyet a magyar bíróságok is elfogadnak.

A principiális jelentőségű állásfoglalás elfogadása mellett a Bizottság fontosnak tartotta az elvi ajánlás publikálását annak preventatív jellege miatt. Balkányi Károly (bizottsági tag) ezt azért is tartotta lényegesnek, mert a Bizottság munkáját a sajtóban megjelenő néhány korabeli cikk igen rossz fényben tüntette fel.²⁴ A Kartel Szemle I. évfolyamának 1. számában megjelent egy cikk az Összhangot kell teremteni a Kartelbizottság és az Árelemző Bizottság munkája között, amelyben báró Petényi Zsigmond (Kartelbizottság elnök) kifejtette véleményét a KB működésével kapcsolatban. A támadások a nyilvánosság kizárásával, a nagytörke igényérvényesítésével a lehetősége, a fogyasztói érdekek alul képviselésével voltak kapcsolatosak.²⁵

²³ IV. P. 4936/1927. Kúria. MNL. K-184. 1932. tételszám: 41. alapszám: 31960, iktatókönyvi szám: 92488. A kartellszerződésekről: HOMOKI-NAGY

Mária: Megjegyzések a kartellmagánjog történetéhez. Versenytörök, külön-szám, XII. évf. 2016.45-52.

²⁴ MNL. K-184. 1932. tételszám: 41. alapszám: 31960, iktatókönyvi szám: 92488.

²⁵ Kartell Szemle I. évf. 1. sz.

A Kartelbizottság 1. számú elvi határozata az üzleti elszigetelés, bojkott vagy kizárás tárgyában a következőt rögzítette: "Az üzleti összeköttetésből való kizárás, elszigetelés vagy bojkottálás a gazdasági küzdelemnek igen éles fegyvere, mely egyesek gazdasági boldogulásába, őt létébe is erősen belenyúl. Ezért a Kartelbizottság az 1931:XX. t.c. 6. §-ára támaszkodva ez eszközt a közgazdaság és a közjó szempontjaival csak akkor tartja összeegyeztethetőnek, ha alkalmazásának különösen súlyos és közszempontról is helytálló indokai vannak. A közgazdaság és a közjó érdekében ellentétben állónak tartja a Kartelbizottság, ha az elszigetelés nem csak gazdaságilag megokolt hátrányokkal sújítja a felet, hanem egyenesen gazdasági egzisztenciája megsemmisítésére alkalmas. Hogy az adott gazdasági körülmények között e veszélyeztetés fennforog-e, a bizottság egyenlőre esetről-esetre kívánja elbírálni. (1933. november 27.)"²⁶

Összegzőként elmondható, hogy a kormány egy olyan felügyeleti szervet hozott létre, ami jelentős befolyást gyakorolt a kartellek működésére. A Kartelbizottság véleményét a Kartelbizottság is kikérhette, ha szükségesnek mutatkozott. A Kartelbizottság fentebbi elvi ajánlásával azonban e jogkörét mint egy tovább fejlesztette, hiszen az egységes kartell-joggyakorlat kialakítása érdekében kívánt alapelvi szinten szabályokat lefektetni.

A kartellügyekben csak a Kartelbíróság, mint a rendes bírósági hierarchia csúcsán álló Kúria keretében megszervezett különös bíróság léphetett fel a jogegység megteremtése érdekében.

Tagadhatatlan azonban, hogy a Kartelbizottság e határozat meghozatala körében kvázi olyan jogkört gyakorolt, mint amelyet a felsőbb bíróságaink (pl. a Kúria, a Közigazgatási Bíróság) gyakorolhattak a döntvényalkotás során az egységes joggyakorlat kialakítása érdekében.

Ezért is válhatott a Kartelbizottság a Kartelbíróság mellett a kartellügyek egyik meghatározó tényezőjévé a 20. században.

²⁶ MNL. K-184. 1932. tételszám: 41. alapszám: 31960, iktatókönyvi szám: 92488.